

Událost období let 2020 – 2023 - „doba koronavirová“.

Úvod

Hlavní prací kronikáře a významu vedení kroniky je zaznamenání událostí, a to nejen místního (regionálního) významu, ale také událostí celostátních či i mezinárodních, které se dotkly života občanů v obci, s případným uvedením vlivu a také reakce obyvatel.

Událost, která započala v roce 2020 tedy do zápisu kroniky obce patří a vzhledem k svému rozsahu a době trvání je zpracována samostatně, zápisy ročních událostí se o ní pouze zmínily, a to především z důvodu omezení akcí pořádaných v obci.

Tento zápis je stručným (zkratkovitým) záznamem celosvětové pandemie, kterou zapříčinil nový koronavirus SARS-CoV2 způsobující nemoc nazvanou COVID-19.

V současné době se již tato nemoc, resp. sám koronavirus, přesně dle předpovědí odborníků, stal nedílnou součástí našich životů a zařadil se po bok dalších virů způsobujících především sezónní respirační onemocnění. Stala se z covidu běžná viróza? Imunologové uvádějí, že virus se bude neustále přizpůsobovat, budou tedy vyvíjeny očkovací látky a on je bude obcházet. Virus se již trvale usadil v naší populaci, avšak na jaře roku 2023 byl navržen k vypouštění ze seznamu nakažlivých nemocí, jehož zaviněné šíření (nedodržení izolace, utajení nakažení onemocnění) je trestné.

Dne 5. května 2023 zrušila Světová zdravotnická organizace (WHO) globální stav zdravotní nouze vyhlášený v souvislosti s nemocí covid-19 v lednu 2020. Dle dat WHO bylo k 24. květnu 2023 hlášeno po celém světě přes 766 milionů případů covidu-19 a téměř sedm milionů úmrtí v souvislosti s tímto novým onemocněním. V České republice ministerstvo zdravotnictví eviduje celkem 4,6 milionu případů nákazy a skoro 43 tisíc mrtvých.

Celosvětově byla pandemie nového koronaviru pro lidskou společnost šok. Řada lidí si neuměla připustit, že něco jako virus umí způsobit takovou pohromu v populaci. Nebyli jsme na to připraveni a imunologové připouštějí, že ani po této zkušenosti stále nejsme připraveni na situaci, že se něco takového může kdykoliv opakovat.

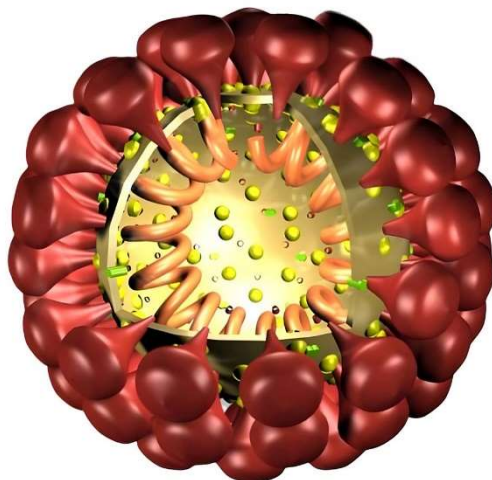
Co je koronavirus a kde se vzal

Jedná se o označení virů - obalené jednovláknové RNA viry s pozitivní polaritou. Jejich název je odvozen od charakteristického uspořádání povrchových struktur lipidového obalu ve tvaru sluneční koróny. Dosahují velikosti kolem 120 nanometrů. Jejich genom obsahuje 30 tisíc bází, což je nejvíce mezi známými RNA viry s nesegmentovaným genomem. Koronavirus je společným označením 4 rodů virů obsažených v podčeledi Orthocoronavirinae, které jsou dále členěny na druhy (celkem 43) a ty mají další podrody (celkem 25).

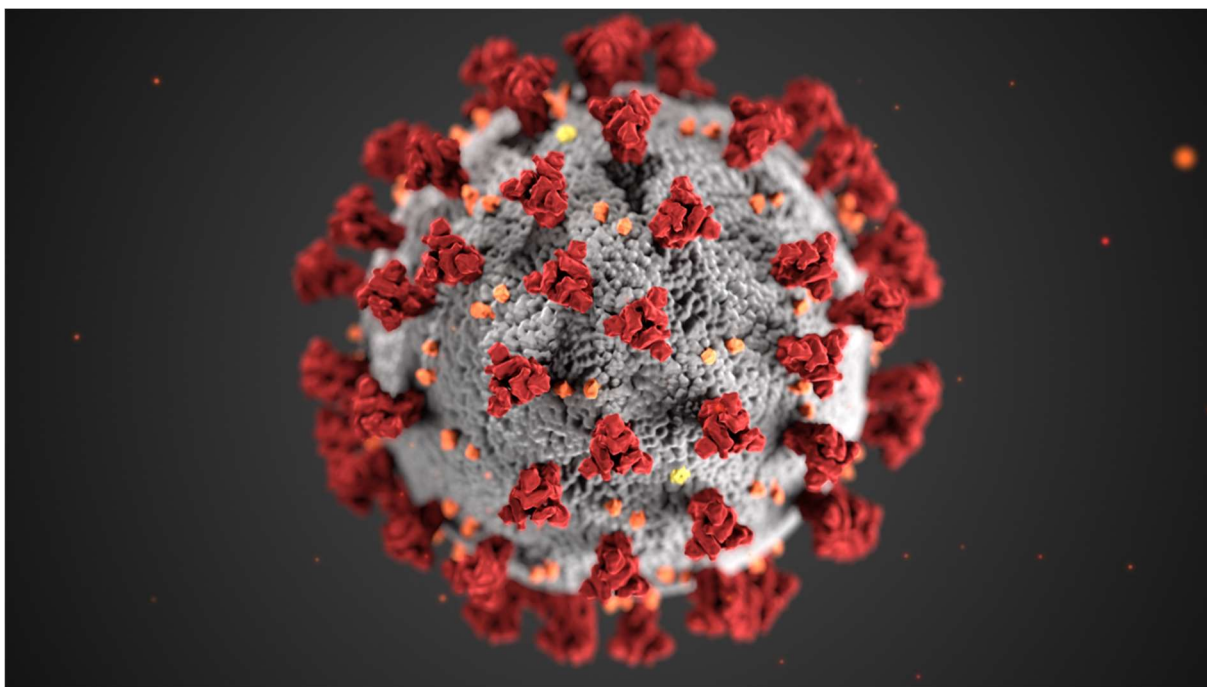
Zdroj: Taxonomie virů 2019 – internetová wikipedie.

Tolik odborný popis, který nám laikům asi nic moc neřekne. Podstatné je, že se jedná o viry, které se jako kapénky šíří vzduchem a kontaminovanými předměty, které předtím držel nemocný nebo na které se virus uchytil kvůli zakašlání nebo kýchnutí. U člověka vyvolávají onemocnění horních a dolních cest dýchacích tzn. nachlazení projevující se rýmou a kašlem.

Obrázek: schéma koronaviru: červenými výstupky se přichytí k receptoru na buňce, uvnitř je šroubovice jednovláknové RNA.

Fotografie: virus pod elektronovým mikroskopem

Koronaviry byly původně infekcí zvířat, z nichž se svým postupným vývojem dokázaly přenést na člověka. Hostitelem „zásobárnou“ různých koronavirů jsou volně žijící zvířata (hadi, netopýři, jezevci, krysy) a postupným vývojem (i pomocí mezipřenositelů - např. velbloudů, krav, koček) přejdou na člověka. Každý kontakt s volně žijícím zvířetem tak může být pro člověka nebezpečný, což dlouhodobě víme.

V Číně jsou však některá volně žijící zvířata prodávána nelegálně na čínských trzích a jsou považována za delikatesu, přičemž jedno velké tržiště se nachází také ve Wu-chanu a byli zde prodáváni netopýři, hadi a další divoká zvěř.

Že se výzkumu virů věnuje nejedna vědecká laboratoř je zcela logické, přínosné a potřebné. Jedna z těchto laboratoří se zaměřením na koronaviry se nachází i v uvedeném čínském městě Wu-chan, kde byl nový koronavirus identifikován.

Do dnešního dne tedy není zřejmé, zda došlo k běžnému vývoji (evoluci) viru, nebo k nehodě v uvedené laboratoři, odkud se pak virus rozšířil.

Projevy nemoci, mutace viru

Onemocnění covid-19 postihovalo různé lidi různými způsoby. Zpravidla se onemocnění projevilo jako respirační, ale někdy také jako zažívací s průjemem.

U části nakažených byl průběh onemocnění mírný až střední a nebyla nutná žádná hospitalizace, mnohdy však nemoc vedla k vážným stavům a k úmrtí. U nakažených osob starších 65 let byla nutná hospitalizace v nemocnici přibližně u poloviny nemocných.

Nikdy nebylo předem jasné, jak se nemoc u nakaženého projeví. Hledaly se rizikové faktory, těmi byly stanoveny především: obezita, cukrovka, poruchy imunity. Avšak tyto rizikové faktory neznamenal, že pacienta nutně čeká těžký průběh nemoci. Běžně byly zaznamenávány případy, že rizikové osoby prošly onemocněním bez příznaků a jen na základě testování jim byl virus potvrzen a pak naopak osoby mladé, štíhlé, aktivně sportující skončily v nemocnici s vážným průběhem a s trvalými následky nebo i zemřely.

Udávalo se, že na průběh nemoci má vliv také krevní skupina, přičemž jako odolná byla hodnocena skupina 0.

Tato nevyzpytatelnost viru a rozdílné průběhy u nemocných pak měly globálně za následek, že někteří onemocněli zcela zlehčovali, někteří naopak měli z nákazy velkou obavu.

Příznaky nemoci se také měnily, jak virus mutoval. Rychlost mutace viru byla překvapivá. Virologové konstatovali, že můžeme sledovat evoluci v přímém přenosu.

Jednotlivé mutace byly nazývány nejdříve místy, kde byly objeveny (britská, brazilská, indická), oficiálně pak písmeny řecké abecedy (alfa, beta, gama, delta, omikron, kentaur, kraken).

V první vlně nemoci byly hlavní příznaky: horečka, suchý kašel, únava, dušnost, a především ztráta čichu, případně i chuti, velká únava, přičemž rýma se téměř nevyskytovala.

Ztráta čichu nebo snížení úrovně tohoto smyslu je u mnoho nemocných trvalá.

V současné době je projevem především rýma, přičemž ztráta čichu se již téměř nevyskytuje.

Vedlejšími příznaky byla a je: bolest hlavy, svalů, v krku, únava.

Zdalo se, že z počátku měl virus ještě další vlastnost, a to vyhledat nejslabší orgán v těle a ten napadnout. Mnoho nemocných si stěžovalo na silné bolesti zad, přičemž do té doby je záda nebolela, vyskytovaly se vyrážky především na nohou (tzv. covidová noha), prudce se jim zhoršil zrak (dočasně nebo i trvale).

První typ koronaviru nenapadal děti. Onemocnění dítěte do 9 let bylo raritní, postupně s mutací viru se však toto změnilo, ale vážné průběhy onemocnění dětí byly dále spíše opravdovou výjimkou.

Jak to všechno začalo

V úplném začátku roku 2020 se v rámci běžných zpráv útržkovitě dozvídáme o nemoci, která je objevila v Číně, projevující se jako chřipka, kdy dochází ke komplikaci v podobě zápalu

plic s možným úmrtím pacienta. Neboť v roce 2002 jsme se dozvěděli o nové nemoci SARS - CoV1 a později o nemoci MERS, které se také vždy objevily v Číně, avšak nepřekročily hranice Evropy a bylo vždy úspěšně zamezeno jejich šíření, nevyvolávaly v běžném občanu tyto informace důvod k obavám. Věřili jsme, že vše je „pod kontrolou“, že odborníci vše vyřeší, vždyť na možnou celosvětovou pandemii se příslušné státní instituce připravovaly. I v naší republice byly v předchozích letech (a stále jsou) likvidovány hejna drůbeže a stáda prasat jako preventivní zásah před možným rozšířením ptačí či prasečí chřipky s možnou mutací přenosu na člověka.

O nemoci v samém závěru roku 2019 informoval lékař Li Wen-liang z nemocnice v čínském Wu-chanu, když zaregistroval sedm případů nákazy neznámým koronavirem, který se podobal viru způsobujícímu nemoc SARS. Tato choroba v letech 2002 a 2003 připravila o život přes 700 lidí. Lékař se snažil informovat své kolegy, varoval je před možným propuknutím epidemie a radil jim, aby nosili ochranné oblečení a pomůcky. Tamní policie však lékaře obvinila z šíření poplašných zpráv. Smutné je, že tento lékař se také nemocí nakazil a zemřel 7. února 2020 ve věku 33 let.

V prvních lednových týdnech úřady ve Wu-chanu tvrdily, že koronavirem se mohou nakazit pouze osoby, které se dostanou do kontaktu s infikovanými zvířaty. Žádná opatření na ochranu lékařů nebyla přijata. Až později v lednu, kdy nakažených rychle přibývalo, úřady Wu-chan uzavřely se snahou zabránit šíření viru mimo město, avšak na toto opatření již bylo pozdě.

Existují nepřímé důkazy, že se onemocnění objevilo ve Wu-chanu možná již v srpnu 2019. Svědčí pro to zvýšená frekvence na parkovištích tamních nemocnic (při porovnání satelitních snímků se stejným obdobím roku 2018) a zejména nebývalý vzestup dotazů na symptomy spojované s nemocí (kašel, průjem) na čínské sociální síti Baidu již na konci léta 2019. Oficiálně bylo dodatečně dohledáno, že první pacienti se objevili v listopadu 2019, avšak lékařům nejspíše zprvu nedošlo, že se potýkají s novou nákazou. Od 17. listopadu 2019 se v ohnisku nákazy objevovalo denně 1-5 případů nemoci, první dvouciferný počet nakažených byl zaznamenán 17. prosince 2019. Tzv. „pacient nula“, tedy osoba, která byla první nakaženou nebyla nikdy potvrzena. V poslední den roku 2019 bylo uváděné číslo infikovaných v Číně v počtu 266 osob, v první den roku 2020 pak v počtu 381 nemocných a informace začaly pronikat do světových sdělovacích prostředků. Koncem ledna 2020 už se o šíření nákazy ve Wu-chanu a okolních oblastech provincie Chu-pej vědělo po celém světě.

Čínské město I-čchang z provincie Chu-pej požádalo své partnerské město Třebíč o pomoc v poskytnutí zdravotnického materiálu. Město Třebíč žádosti vyhovělo. Ze svého rozpočtu věnovalo částku 100.000,-- Kč a otevřelo veřejnou sbírku. O solidaritě občanů z celé republiky, kteří městský úřad kontaktovali, informovala dne 7.2.2020 Česká televize.

Šíření nemoci v datech a číslech

27. ledna 2020: Nejnovější bilance smrtícího koronaviru v Číně hovoří o 80 obětech a přes 2700 nakažených. Zdravotníci sledují dalších 30 tisíc lidí, kteří přišli do kontaktu s pravděpodobnými nakaženými.

Infekční klinika pražské Nemocnice Na Bulovce oznámila připravenost na případné pacienty nakažené koronavirem. Klinika má speciální oddělení s moderním vybavením a velmi přísným ochranným režimem.

28. ledna ohlásilo první případ nemocného Německo. Již 4. února pak Německo potvrdilo jedenáctý případ onemocnění koronavirem.

7. února oznámila první případ Itálie. 21. února evidovala Itálie 3 případy nemoci, 22. února 79 případů, v neděli 23. února pak více než 150.

25. února oznámilo tři případy Španělsko.

26. února oznámila další tři nemocné Francie, přičemž první nemocný, který zemřel v Paříži, byl v polovině února 80-letý Čínan. První případ oznámilo Řecko.

27. února první případ oznámilo Dánsko, Norsko, Rakousko oznámilo tři nemocné, Švýcarsko čtyři nemocné.

První nemocní měli vždy prokazatelný kontakt s Čínou, z této země se např. navrátili.

26. 2. V tento den Světová zdravotnická organizace (WHO) oznámila, že šíření nového typu koronaviru v Evropě i ve světě není důvodem k panice, a to na základě jednání s evropskými úřady a ministerstvem zdravotnictví, kde společně jednaly v Římě. Přesto šéf WHO vyzval země ke znásobení snah, aby se zamezilo šíření viru, který má pandemický potenciál a epidemie je nyní v rozhodujícím bodě.

Již nebylo pochyb o tom, že nákaza se v České republice objeví. Ústřední epidemiologická komise a zástupci vlády varovali před panikou. Docházelo k vykupování potravin. Regály s trvanlivými potravinami (těstovinami, moukou, luštěninami, oleji) zely prázdnou.

28. února: Aktuální světová čísla kolem koronaviru COVID-19 hovoří o více než 83 tisících nakažených, 2 858 mrtvých a rozšíření nákazy v 53 zemích.

Jednotlivé státy začínají nastavovat vlastní omezení. Švýcarsko ruší proslulý mezinárodní autosalon v Ženevě a všechny akce s účastí více než 1.000 osob.

Itálie uvádí celkový počet mrtvých 21 a nakažených 821.

1. března – 16:00 hodin: Česká republika potvrzuje 3 nakažené osoby. Hygienici v Praze a Ústí nad Labem dohledávají osoby, které přišly s nakaženými do kontaktu, začíná tzv. „trasování“. Vyhledáním všech osob, s kterými byli nemocní v kontaktu a jejich izolace, to bylo nyní prvořadým úkolem a způsob, jak bránit šíření nemoci.

5. března – 7:00 hodin: V ČR na základě provedených testů stoupl počet nakažených na celkem 12 osob. Nejpostiženější evropskou zemí je Itálie, kde se nakazilo již více než 3 000 lidí.

10. březen – 7:00 hodin: Česko má 40 lidí nakažených koronavirem. V 10:00 hodin se koná mimořádná tisková konference vlády ČR a dozvídáme se, že od 18:00 hodin se ruší všechny akce s účastí nad 100 lidí a od středy 11. března se uzavírají všechny školy s výjimkou mateřských. O nich následně rozhoduje zřizovatel a mateřská škola v obci byla uzavřena od 17. března.

V rámci vzdělávání je oznámeno: „Očekáváme, že školy navážou kontakt se svými žáky a studenty a bude probíhat domácí výuka na dálku.“ Především děti a jejich rodiče ještě netuší, že „distanční výuka“ je nový způsob vzdělávání, který je v následujících měsících čeká.

Zákaz akcí znamená uzavření všech divadel, kin, muzeí i kostelů, zákaz konání sportovních událostí. S určitými omezeními jsme počítali, toto je však šok pro všechny pořadatele kulturních akcí, rodiče dětí, zaměstnavatele. V obchodech nastalo nákupní šílenství.

V obci se uzavřela knihovna, tělocvična pro veřejnost, dětské koutky a veřejné sportoviště a omezuje se činnost obecního úřadu pro veřejnost. Současně byl zcela eliminován osobní kontakt mezi zástupci obce – starostou a místostarostou.

11. březen: V Česku je evidováno 63 případů nákazy.

V sobotu 14. března se probouzíme a zjišťujeme, že na základě ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR jsou s okamžitou platností uzavřeny restaurace a kavárny. Není dovoleno konat již připravené svatby. Uzavírají se úřady, kontakt s klienty omezují banky a další instituce.

Jako občané zažíváme další šok a všichni začínají sčítat vzniklé škody. Zaměstnanci zůstávají doma s dětmi nebo na home-office. Současně vláda avizuje poskytování finanční podpory podnikatelům.

Období 10. – 13. dubna bylo časem Velikonoc. Konání oslav, jak je známe – ať už jako věřící nebo jako svátek jara, bylo zakázáno. Velikonoce se konaly v období zákazu pohybu osob a vzájemných setkávání, žádné koledování.

Po Velikonocích a měsíci velmi přísných omezení se postupně začal život vracet tam, na co jsme byli zvyklí a léto jsme v podstatě prožili bez vážných omezení. Všude byly instalovány prostředky dezinfekce k ošetřování rukou, apelováno bylo na dodržování rozestupů 2 metry mezi osobami a omezení počtu shromažďovaných osob. Ochrana dýchacích cest (úst a nosu) byla nyní minulostí.

Optimisté věřili, že koronavirus bude jako sezónní chřipka, která se přežene a vytratí. Odborníci však vědí, že koronavirus se chová jinak než virus chřipky a že tu pravděpodobně zůstane už navždy a že letní měsíce (tedy teplo a nízká vzdušná vlhkost) šíření pouze omezí, ale virus nezlikvidují.

Kritika za nezvládnutí začátku pandemie se snesla na Světovou zdravotnickou organizaci a Evropskou unii, které nedělaly to, co se od nich očekávalo. Měly kontaktovat lékaře, epidemiology a dát je dohromady, neudělaly to a neudaly jednotné pokyny. Každá země se tak k tomu postavila svým odlišným způsobem, všude to probíhalo jinak. Česká republika byla z počátku kritizovaná za nastavení velmi přísného režimu v omezeních.

Již koncem srpna 2020 bylo zřejmé, že situace se začíná rychle zhoršovat. Prudce stoupal počet nemocných, a to téměř v každé obci. Na 6. září bylo v obci naplánované tradiční posezení u dechové hudby. Vzhledem k situaci starosta obce již více než týden předem rozhodl o zrušení akce.

Předvídaté a zdrženlivé chování bylo jedním z nutných přístupů.

Školní rok byl zahájen 1. září, ale již 2. září byla karanténa nařízena ředitelce mateřské školy paní Lence Dostálové, která se tradičně zúčastnila slavnostního zahájení školního roku v základní škole v Okříškách a tzv. předání předškoláků. Akce se zúčastnil také starosta městyse Okříšky pan Zdeněk Ryšavý a to přesto, že na úřadu městyse bylo několik případů

onemocnění. Vzhledem k testování kontaktů mu byl následně potvrzen pozitivní test na onemocnění. Karanténa tedy byla uložena všem dospělým osobám, které se akce zúčastnily. Že tedy školní rok bude mít „zajímavý“ průběh a že nás čekají těžké měsíce, bylo evidentní.

17. září bylo diagnostikováno 3 130 nemocných lidí, což je podobný údaj jako za celý měsíc březen. 21. září odstoupil Ministr zdravotnictví ČR.

Situace v ČR byla 16. října popisována v německé televizi ARD takto: „Česko prohrává s virem“. Co se v České republice pokazilo? ptal se ve svém příspěvku Peter Lange, zpravodaj německé televize ARD v Praze. Letní bezstarostnost, klesající ochota veřejnosti podřídit se restrikcím i vlády prosazovat je, zaváhání politiků při šachové partii s pandemií – takové jsou podle něho příčiny toho, že Česko sklouzlo do kritické situace. „Až budou čeští historici sepsávat historii pandemie roku 2020, narazí na dvě památné události. Dne 25. května Národní muzeum otevřelo výstavu ručně šitých roušek. Zdálo se, že doba ochranných masek skončila; už je nebylo zapotřebí, mohly odejít.“ O pět týdnů později, 30. června, na Karlově mostě u obřího, spontánně zřízeného stolu asi 1200 lidí včetně politiků opozice (za ODS např. paní Němcová a pan Pospíšil) slavilo konec temné koronové doby, protože o den později padly poslední restrikce, nošení roušek v obchodech a restauracích. Česká vláda reagovala na počátek pandemie učebnicově – včas, důsledně a s podporou obyvatelstva. Do poloviny května došlo v České republice k 350 úmrtím v souvislosti s covidem-19. Švédsko mělo 3500 obětí korony s téměř stejnou populací, připomněl Lange. Přišlo léto. Denní počet nákazy klesl v průměru na sto. Normální život se vrátil do hospůdek a pивních zahrad, což je pro českou duši nesmírně důležité, protože společenský život se odehrává zde, a ne v poměrně malých soukromých bytech.

Návštěvníky z Německa opravdu podráždilo, když si všimli, že covid-19 zřejmě již nehrál roli v každodenním životě v Praze. „V pražských klubech se slavilo jako předtím, bez nepříjemných pravidel vzdálenosti a hygieny. Češi také mohli jet na dovolenou, zejména do Chorvatska na milované Jaderské moře. Někteří si odtud jako suvenýr přivezli koronavirus, jak se později ukázalo,“ všimla si reportáž. Dvacátého srpna oznámil tehdejší ministr zdravotnictví celostátní zavedení roušek v obchodech, restauracích, hospodách a kadeřnictvích s ohledem na návrat rekreantů a začátek nového školního roku. Avšak reakce na sociálních sítích byl natolik prudká, že premiér Andrej Babiš rozhodnutí smetl ze stolu a ztrapnil svého ministra. „Historici to jednoho dne mohou považovat za rozhodující chybu. A s koronavirem je to trochu jako hrát šachy. Bývá obtížné opravit špatný krok,“ míní Lange.

Neochota předsedy vlády byla podle ARD v souladu s neochotou lidí, kteří nechtěli být omezováni ve zpětně vymáhaných svobodách. To se nyní změnilo – z donucení, s ohledem na 1 100 mrtvých, zdvojnásobením počtu těžkých případů na dva tisíce a osm tisíc infekcí denně. Zdravotnictví stojí před kolapsem.

Údaje ze dne 18. října 2020 uvádějí, že oproti Německu jsme na tom 11x hůře máme 475 případů nemoci na 100 tisíc obyvatel (Německo 44 případů a nejlepší situace) a jsme na tom nejhůře v porovnání se všemi sousedními státy.

„Za každou cenu je třeba se vyhnout úplnému uzavření ekonomiky. Příští tři týdny budou pro Čechy komplikované a ani zdaleka veselé“. To oznámil ministr zdravotnictví Prymula, zkušený vojenský lékař a šéfmunolog, který Čechy provedl první vlnou, uzavřela německá televize.

Nutno konstatovat, že v říjnu se konaly volby do zastupitelstev krajů. Případné restriktce a s nimi vzniklé škody - ztráty na zisku firem, vyšší výdaje státu spojené s výplatami sociálních dávek, by byly tvrdě využity ve volební kampani, což nechtěla stávající vláda připustit.

Těžké období trvalo ne tři týdny, ale několik měsíců - až do teplých jarních dnů roku 2021.

Po zklidnění situace před obdobím Vánoc v prosinci přišla řada rozvolnění a následovala pak další vlna nemoci, což později bylo hodnoceno jako „největší odborná chyba“, neboť epidemická situace se pak opět velmi zhoršila.

Od začátku března 2021 jsme byly uzavřeny v obcích, resp. okresech. Pro pohyb mimo okres bylo třeba potvrzení zaměstnavatele. Omezeny byly prakticky všechny aktivity kromě pracovních, které však jsou hlavním důvodem mobility lidí. Nejcitelnější byla uzávěra škol, kde se kontaktní výuka zastavila na nejdelší dobu v Evropě, skoro na celý rok. Ekonomicky nás drtila omezení podnikání ve službách. Taková to strategie přináší problémy. Dlouhodobé uzavírání především nejde dělat důkladně. Chod společnosti a ekonomiky ve skutečnosti nelze zastavit, takže opatření jsou brzy nepochopitelná a demotivující. Občan nemůže jet vlastním autem na chatu, ale může jet hromadnou dopravou do práce nebo do nákupního centra.

Je nutné konstatovat, že obecně politika v České republice sehrála negativní službu. Opakovaně byla politology konstatována nízká kultura politiky u nás. Např. v Německu se politici napříč stranami snažili ujednané restriktce všem voličům opakovaně společně vysvětlovat a nebylo znát, kdo je ve vládě a kdo opozice. V České republice se toto nestalo, každé nastavené opatření a každé rozhodnutí bylo opozicí kritizováno. Za uvedené období jsme měli pět ministrů zdravotnictví, což byla světová rarita.

Kolik vln onemocnění v České republice proběhlo? Situace se střídavě zlepšovala a zhoršovala a celkově bylo zaznamenáno za období jaro 2020 – léto 2022 asi 8 vln onemocnění.

Činnost zástupců obce, obecního úřadu a obcí zřízených organizací

10. března 2020 jsme na obci otevřeli vypracovaný pandemický plán. Jedná se o dokument, který vychází z Pandemického plánu České republiky a pro potřeby kraje a obcí jej vypracoval Kraj Vysočina v říjnu 2009. Dokument v počtu 41 stran se spoustou příloh definuje pojmy, specifikuje a vymezuje, co je nutné zabezpečit, stanovuje zodpovědnost v koordinaci, opatření, dopady a následky.

Pro zástupce obce a obecní úřad je nyní podstatné řídit se jednotlivými došlými doporučeními a zajistit informovanost občanů. Došlé písemnosti jsou postupně zveřejňovány na internetových stránkách obce, později jsou zřizovány centrální informační zdroje.

Např. dne 16. 3. 2020 bylo na internetových stránkách obce zveřejněno 12 informací, dne 17. 3. bylo zveřejněno 8 informací. Celkově za období jednoho měsíce bylo zveřejněno cca 60 informací – nařízení, oznámení, doporučení, postupy, pravidla.

Obecně informování občanů zajišťují především velká média - televize, rozhlas, internet.

Jedna informace z pandemického plánu je znepokojivá. Pokud se opravdu jedná o pandemii, bude se onemocnění vracet ve vlnách, přičemž každá další vlna bude náročnější a těžší.

Obec od 14. dubna 2020 poskytovala občanům jednorázově prostředky dezinfekce k využití, neboť tento byl z počátku pandemie „nedostatkovým zbožím“. Na domácnost bylo určeno 0,5 l prostředku.

V rámci své působnosti bylo zajišťováno uzavření a bezpečné provozování zařízení obce poskytujících služby občanům (knihovna, školka, tělocvična, veřejná sportoviště).

Činnost obecního úřadu a údržby obce ve výkonu svých činností nebyla nijak dotčena. Zasedání zastupitelstva se konala mezi jednotlivými vlnami onemocnění klasickým setkáním členů za dodržení protiepidemických opatření.

Od počátku epidemie obce dostávaly zápisy krizového štábu kraje. Od podzimu 2020 denní hlášení o počtu nemocných a celkové situaci. Postupně byly informace poskytovány tak, že údaje byly členěny za každou obec. Měly jsme tedy poznatky, kolik nemocných aktuálně je v obci, kolik jich je hospitalizovaných v nemocnici.

Karanténní opatření se nevyhnula ani naší mateřské škole. Těsně před Vánocemi 2020 onemocněly dvě pracovnice. Protože zařízení je v období prázdnin uzavřeno, byli rodiče řádně informováni a požádáni o součinnost v zajištění bezpečných opatření v rámci rodiny.

Situace se opakovala v prosinci 2021, kdy došlo k šíření nemoci v zařízení a toto bylo uzavřeno a uložena karanténní opatření.

Na rok 2021 byla jednou z akcí týkající se oprav majetku obce naplánovaná rekonstrukce rozvodů elektrické energie prostorách mateřské školy. Úplné uzavření školských zařízení v březnu a dubnu 2021 a následná dohoda se zhotovitelem měla výhodu rozložení prací na období jara a letních prázdnin. Stěhování hraček a vybavení místností školky tak bylo činěno postupně, v klidu a bez stresu z termínu. Negativní situace jsme tak dokázali využít.

Šití a nošení roušek, ochrana proti nákaze

Ochrana dýchacích cest byla jedním ze základních pilířů obrany proti šíření viru.

Kritická situace, kdy stát nebyl schopen zajistit dostatek ochranných prostředků pro obyvatelstvo (respirátory a roušky) z důvodu celosvětové vysoké poptávky, způsobila, že si musíme pomáhat sami, takže od pondělí 16. března 2020 se v domácnostech a v uzavřených provozech šíjí roušky. Začala lidová akce „Šije celé Česko“. Přestože prodejny (s výjimkou potravin, smíšeného zboží) byly v rámci stanovených opatření uzavřeny, otevřely se prodejny galanterie, aby si občané mohli zakoupit textilní materiál a další prostředky nutné k šití. Před obchody se tvořily fronty a prodejny brzy hlásily vyprodání sortimentu.

Již od 18. března 2020 po uzavření mateřské školy se zaměstnankyně pustily do šití látkových roušek, které byly doručovány dle požadavků do domácností a do Nemocnice Třebíč.

Materiál na šití v mateřské škole byl dodán občany obce. Jednalo se především o bavlněný materiál a nitě. Celkově bylo ve školce ušito cca 400 roušek.

Na internetových stránkách obce jsme zveřejnili stříhy a návody na jejich šití.

Během léta 2020 se situace v ochranných prostředcích stabilizovala a v únoru 2021 je pak občanům nařízeno nošení certifikovaných respirátorů, přičemž naše společnost je rozdělena na lidi, kteří nosí roušky velmi poctivě, a na lidi, kteří považují nemoc za obyčejnou chřipku nebo ještě hůře za výmysl a popírají její existenci.

Ochranu svých občanů nařízeními a opatřeními vydávaly jednotlivé státy. Smyslem těchto nařízení bylo zamezení šíření viru v populaci. Jednalo se o hygienická opatření (ochrana

dýchacích cest, používání dezinfekce) a tzv. lockdownem – plošným uzavřením společnosti (plošnou karanténou) spočívající v uzavření služeb a omezení pohybu osob. Jednalo se dočasný požadavek, aby lidé zůstali doma, neshromažďovali se.

Uzavírali se také hranice států. Nebyl možný pohyb osob přes hranice. Lockdowny trvaly v jednotlivých státech různě dlouho v závislosti na epidemické situaci.

Při uzavírání jednotlivých provozů služeb a obchodů byly hodnoceny rizikové faktory. Za velmi rizikové bylo považováno např. kadeřnictví, neboť dochází k blízkému kontaktu osob, v prostředí je zpravidla vysoká vlhkost.

Mnohdy se nám zdála opatření zbytečně přísná a nelogická, a to především při uzavírání obchodů, kdy některé obchody a některý sortiment bylo možné běžně zakoupit a jiný byl zcela uzavřen, přičemž jeho potřeba byla nezbytná. Např. mohla být otevřena květinářství, přičemž setkávání osob a oslavy byly zakázány, ale uzavřeny byly prodejny obuvi.

Výzkum a očkování

Od počátku pandemie se zdravotnické vědecké týmy snažily virus „rozkličovat“ a najít jeho slabou stránku a určit nebo vyrobit léky, které by zamezily jeho šíření a vážnému průběhu nemoci. A také vyrobit látku, kterou bude postupně společnost proočkovaná a virus tak již nebude představovat riziko.

Rychlost, s jakou byla očkovací látka vyrobena, byla nebývalá. Již v závěru roku 2020 se rozbíhá velká očkovací kampaň. Přípravují se očkovací centra a sestavují se kritéria, pro postupné očkování osob. Postupně byly schváleny 4 očkovací látky:

Johnson & Johnson (pojmenovaná Janssen) – aplikována je jedna dávka očkování.

Moderna (pojmenovaná Spikevax) – aplikace dvou dávek. Druhá 28 dní po první dávce.

Oxford/AstraZeneca (pojmenovaná Vaxzevria) – aplikace dvou dávek. Druhá 28 až 84 dní po první dávce.

Pfizer/BioNTech (pojmenovaná Comirnaty) – aplikace dvou dávek. Druhá 3 týdny po první dávce.

Nejprve byly očkovány osoby v kritickém ohrožení – tedy např. zdravotníci. Občané byli očkováni postupně dle věku. Po zahájení očkování byl o registraci a získání očkování enormní zájem, postupně však tento opadal, což bylo způsobeno právě snižováním stanoveného věku, kdy je možno o aplikaci požádat.

Velkou diskusí byla účinnost, bezpečnost a vedlejší příznaky po očkování. Některé vakcíny pak byly zcela vyřazeny a nyní nejsou aplikovány.

Výsledkem očkování není vymýcení onemocnění, ale zlepšení obranyschopnosti organismu a zamezení vážnému průběhu nemoci.

Co nám covid vzal a způsobil

Nejzávažnější je samozřejmě samotná smrt lidí všech věkových skupin a trvalé poškození zdraví z důvodu nákazy touto nemocí.

Dle odborných posouzení nám celkově pandemie vzala duševní pohodu. Čelili jsme dlouhodobě situaci, na kterou jsme nebyli předem nijak připraveni a která byla zcela odlišná

tomu, na co jsme byli zvyklí. Zažili jsme spoustu omezení, změny v zaběhlém rodinném životě, významně zejména tam, kde byli rodiče nuceni zůstat doma a pomáhat, resp. zajišťovat výuku svých dětí.

Obzvláště senioři, kteří byli rizikovou skupinou osob, byli vystaveni neobvyklému stresu. Opakující se špatné zprávy o počtu nemocných, vážném průběhu nemoci a počty mrtvých, byla velká psychická zátěž. Došlo k omezení možnosti setkávání se s nejbližšími rodinnými příslušníky a přáteli.

Chaotická opatření, která mnohdy postrádala logiku a smysl vedla k frustraci a ztrátě důvěry v ústřední orgány. Způsobil dlouhodobou nespokojenost a mnohdy i ztrátu životní motivace. Významně se zvýšil počet osob, které potřebovaly (a potřebují) odbornou psychologickou pomoc. Alarmující je tato skutečnost u dětí, a především u mladistvých.

Mnohým osobám a rodinám způsobil finanční potíže.

Všem vyspělým státům poklesla ekonomika a zvýšily se některé výdaje související s opatřeními – výplatou různých finančních podpor, nákupu zdravotnických a jiných materiálních prostředků, což způsobilo deficity rozpočtů států.

Samozřejmě byla spousta rodin, které dokázaly situace „využít“. Prožily čas společně, vyzkoušely si nové aktivity, provedly generální úklid a renovaci bydlení apod. Mnozí měli čas na své koníčky a záliby, pokud mohly být provozovány doma. Bylo docela podstatné a rozhodující, zda náročné období rodina prožila v malém městském bytě, rodinné vile nebo na chalupě v přírodě. Zda měla rodina pouze dospělé samostatné členy nebo děti školou povinné, jak náročné bylo vykonávat svoje povolání v uvedeném období, zda bylo využito dlouhých měsíců placeného „ošetřování“ dítěte doma, umožněna práce home-office během dne, nebo byla realizována až po výuce dítěte večer.

Jedno je asi jisté, ať už jsme čelili naprostému vyčerpání, nebo jsme si uvedené období dokázali užít, tak jestliže máme pocit, že jednotlivé roky nám tak nějak splývají, tak na období let 2020 a 2021 určitě nezapomeneme. A každý z nás má a bude mít v paměti někoho, kdo v jeho rodině nebo v blízkém okolí, např. zaměstnání, zemřel nebo měl těžký průběh nemoci.

Výhodou života v naší obci byla především možnost bez obav upustit uzavřené prostory domu. Zahrady, okolní příroda a cyklostezky na katastrálním území nám umožňovaly dostatek volného prostoru k pohybu a odreagování. Téměř nikdy nebyl pohyb venku zakázán. Pouze v prvních dnech pandemie byl pohyb venku podmíněn ochranou dýchacích cest, což bylo později zrušeno, a při všech omezeních v pohybu bylo respektováno území obce, neboť pohyb a pobyt v přírodě byl doporučován.

Omezení pohybu tak spíše dopadlo na obyvatele bytových domů ve městech, kde bylo také podstatně větší riziko nákazy a byla tak v určitých obdobích snaha o ochranu vesnic, před zavlečením nemoci.

Pandemie a životní prostředí

Došlo ke snížení mobility až o 90 % oproti období před začátkem pandemie. Stalo se tak v důsledku omezení cestování za účelem turistiky, zábavy i pro osobní účely. Mimořádná opatření téměř zastavila leteckou dopravu. Snížila se některá průmyslová výroba. To vše

vedlo k výraznému snížení emisí, užíváním fosilních paliv a snížení poptávky po ropě. Bezprecedentní okolnosti pandemických opatření proto přinesly ve svém souhrnu výrazné snížení znečištění ovzduší (přibližně o 30 %), což mělo na jeho kvalitu v krátkodobém horizontu jasně pozitivní dopad.

Neblahý vliv však měla na značný nárůst odpadů. Specifický byl nárůst a likvidace zdravotnického odpadu, který byl odpadem nebezpečným. Došlo k mimořádnému nárůstu výroby, spotřeby a likvidace osobních ochranných prostředků, zejména chirurgických obličejových roušek a respirátorů, které jsme všichni používali.

Došlo také k nadužívání dezinfekčních a čistících prostředků. Pandemie vedla k prudkému nárůstu jejich výroby a používání, přičemž zvýšené používání představuje riziko pro lidské zdraví a přírodní ekosystémy. Většina přípravků, která byla a je běžně používána obsahuje v různých kombinacích několik nebezpečných chemických látek.

Život v obci

Některé informace již byly zveřejněny v předchozích statích, ať už se jedná o šití roušek nebo činnost obce, uzavření a omezení některých zařízení, kde byl provoz regulován dle aktuální situace a došlých nařízení, kdy jsme střídavě zavírali a otvírali provoz knihovny a sportovišť.

Všechna opatření, která byla Vládou ČR nebo Ministerstvem zdravotnictví nařízena, se dotkla omezení běžného života občanů i v naší obci. Zejména při prvotním opatření v březnu 2020 vesnice zvláště ztichla, naprosto se zde minimalizovala doprava, občané byli uzavřeni doma. Venku neběhaly děti, na cyklostezkách nejezdili cyklisté, zcela minimálně se na nich procházeli občané obce, přičemž v tomto období jara nás provádělo neobvykle teplé a suché počasí. Po měsíci, jsme již všichni vyhlíželi konec, resp. snížení opatření, která nastalo ihned po Velikonocích.

V letech 2020 a 2021 se nekonaly tradiční akce jako např. Pálení čarodějnic, mše u kapličky v obci, společné setkání první adventní neděle u kapličky v obci, vzpomínkové akce u památníků.

Situace na podzim 2020 byla stejná jako na celém území republiky. V říjnu se v obci začaly objevovat první případy onemocnění, které se šířilo zpravidla nakažením se v zaměstnání a přenosem na další členy rodiny, karanténou osob, v případě kontaktu s nemocným (např. v zaměstnání). Neboť byla neustále zdůrazňovaná jako prevence běžná hygienická opatření – především opakovaná dezinfekce a mytí rukou a nošení roušek, mnoho nemocných mělo z počátku pocit, že sami selhali. Postupně jsme prošli všemi vlnami nemoci.

Onemocnění u našich občanů odpovídalo výše uvedenému průběhu nemoci. Mnozí prodělali onemocnění tak, že pouze z testování zjistili, že byli infikováni, u některých mělo onemocnění vážný průběh a byli hospitalizováni v nemocnici, úmrtí jsme zapsali v jednom případě – v prosinci 2021 zemřel pan Milan Vaněk ve věku 64 let.

Rovněž délka léčby byla zcela individuální. Někdo byl po několika dnech zcela zdravý, u někoho následná rekonvalescence trvala týdny. Kolik občanů skutečně v obci onemocnělo, není evidováno. Víme, že někteří onemocněli opakovaně, některým se onemocnění zcela vyhnulo. Myslím, že je asi minimum rodin, kde se nikdo nemocí nenakazil, přičemž někteří onemocněli i vícekrát.

Okamžitě po zahájení plošného očkování v lednu 2021 se naši občané, zejména senioři, aktivně zajímali o tuto možnost, přičemž stejně jako v celé populaci, tento zájem klesal postupně s věkem očkovaných. Neboť ochrana očkováním není trvalá, někteří občané byli očkováni již vícekrát, někteří očkování zcela odmítli.

V přístupu a chování jsme se nijak nevymykali zbytku společnosti. Postupně bylo těžké respektovat všechna nařízení a omezení. Záleželo na osobní zodpovědnosti každého z nás. Rovněž osobní prožitky občanů zcela závisely na situaci, ve které se nacházeli sami, resp. nacházela se jejich rodina.

Prodejna smíšeného zboží v obci nebyla nikdy uzavřena. Provoz byl upravován pouze dle příslušných nařízení (stanovení doby provozu pro seniory jako rizikové osoby, omezení počtu osob současně přítomných v prodejně).

Život v naší obci byl rozhodně příjemnější, snesitelnější a z pohledu možnosti nákazy méně rizikový než ve městech.

Statistické údaje

Podle údajů z hlášení úmrtí zemřelo v roce 2020 celkem 129,1 tisíce obyvatel České republiky, což je o téměř 17 tisíc více než v roce 2019. Nejvíce se umíralo v listopadu a nárůst úmrtí postihl nejvýrazněji věkovou kategorii 75–84letých a více muže než ženy.

V roce 2021 zemřelo 139 891 obyvatel Česka, nejvíce od konce druhé světové války. Ve srovnání s rokem 2020 byl počet zemřelých vyšší o 10,6 tisíce, oproti roku 2019 pak o 27,5 tisíce. Více než jednu šestinu zemřelých v roce 2021 (18 %) měl na svědomí covid-19 a stal nejčastější příčinou smrti.

(Zdroj Český statistický úřad – zprávy ze dne 2.2.2021 a 29.6.2022)

Ocenění

Zejména v prvním roce pandemie byly hrdinou doby zdravotníci z oddělení nemocnic, kde o nemocné pečovali. Zdravotnický personál čelil fyzickému i psychickému vyčerpání. Práce v ochranném „igelitovém“ oblečení byla velmi náročná. Mnozí se i přes hygienická opatření nakazili a zemřeli. WHO uvedla, že celosvětově o život přišlo 115.000 osob zdravotnického personálu.

V době vrcholu některých jednotlivých vln onemocnění čelilo zdravotnictví svému kolapsu.

V nemocnicích vypomáhala také armáda. Vojáci před nasazením v nemocnicích prošli speciální kurzem Českého červeného kříže a pomáhaly se základní péčí o nemocné i s pomocnými pracemi. Např. v listopadu 2020 takto pomáhalo 900 vojáku denně. Příslušníci různých jednotek působili v 63 nemocnicích a 21 zařízeních sociální péče, 4 call centrech a v 33 mobilních odběrových týmech. (Zdroj: Ministerstvo obrany)

Významnou pomoc při zajištění rozvozu prostředků ochrany zajišťovali profesionální hasiči jako jedna ze složek Integrovaného záchranného systému.

V rámci obce je třeba ocenit vzájemnou rodinnou a sousedskou pomoc.

Fotografie: Zdravotnice FN Brno

Z historie, závěr

Pandemie na planetě Země byly. Kroniky zaznamenaly epidemii Španělské chřipky v letech 1918-1920, s uváděným počtem nakažených 500 000 000 osob a 50 000 000 úmrtími (někdy i 100 000 000). Roku 1917 byla chřipka zaznamenána v Číně a s vojáky se přes USA dostala do Evropy. Válečná cenzura však počátek pandemie zastřela, ale v neutrálním Španělsku bylo povědomí rozšířeno, což dalo onemocnění i název. Onemocnění způsobil virus chřipky A subtyp H1N1. Ve 14. – 18. století jsou opakovaně zaznamenávány epidemie moru, která byly způsobovány bakterií Yersinia pestis, která je známa i dnes, je léčitelná antibiotiky, ale vzhledem k úrovni hygieny došlo téměř k jejímu vymýcení a v Evropě se onemocnění nevyskytuje. V jednotlivých opakujících se epidemiích počty úmrtí výrazně decimovaly počty tehdy žijících osob.

Historie se někdy opakuje, aniž bychom si to přáli. Oproti době středověku i novověku, kdy jednotlivé země kosily uvedené pandemie jsou podmínky našeho života a výsledky vědy nesrovnatelné. Prvotní opatření však byla a asi i budou vždy stejné – hygienická opatření a omezení kontaktů, nic jiného žádný stát nezavedl, politik ani vědci nevymysleli. Záleží však na osobní zodpovědnosti každého z nás, přičemž je na místě použití zdravého rozumu.

Současné vědecké poznatky, moderní přístroje a vybavené laboratoře pomohly k rychlému získání vakcíny. Moderní vybavení nemocnic a znalosti lékařů zachránily nespočet lidských životů. Běžně vyráběné a používané prostředky ochrany a dezinfekce přispěly k omezení šíření viru.

Je velice pravděpodobné, že pandemie na planetě Zemi zase někdy vypukne. Věříme však, že tomu tak bude za další stovky let, že lidský vědecký pokrok bude bezesporu přínosem a lidé se s průběhem a následky nového onemocnění vypořádají ještě rychleji a lépe než my nyní.

V Petrovicích dne 9. srpna 2023

Zpracovala: Helena Moudrá

Projednáno a schváleno na zasedání Zastupitelstva obce Petrovice dne 20. září 2023.

